

Udskrift
af
Arbejdsrettens dom af 27. oktober 2005

i sag nr. A2004.435:

Landsorganisationen i Danmark
for
Fagligt Fælles Forbund
(advokat Evelyn Jørgensen)
mod
Rederiforeningen for mindre Skibe på
egne vegne
og
for et antal medlemsvirksomheder
(advokat Pia E. Voss)

Dommer: Børge Dahl

Uoverensstemmelsen

Parterne er uenige om, hvorvidt deres DIS-overenskomst, dvs. overenskomst om arbejde på skibe registrerede i Danmarks Internationale Skibsregister, gælder for polske søfarende med bopæl i Polen. Klager har begæret visse spørgsmål forelagt for EF-domstolen til præjudiciel besvarelse, jf. EF-traktatens artikel 234. Indklagede har påstået sagen afvist og protesteret mod forelæggelse af spørgsmål for EF-domstolen. Disse spørgsmål er udskilt til særskilt afgørelse.

Sagens baggrund

Loven om Dansk Internationalt Skibsregister (DIS) trådte i kraft den 22. juli 1988. Det hedder i loven (lovbkg. nr. 273 af 11. april 1997 som ændret ved lov nr. 460 af 31. maj 2000) bl.a.:

"Kap. 1. Anvendelsesområde

§ 1. I Dansk Internationalt Skibsregister optages danske skibe

...

§ 3. Et skib, der er optaget i Dansk Internationalt Skibsregister, er berettiget til at sejle under dansk flag og er undergivet dansk ret.

...

Kap. 2. Registreringen

...

Kap. 3. Løn- og arbejdsforhold

§ 10. Kollektive overenskomster om løn- og arbejdsforhold for ansatte på skibe i dette register skal udtrykkelig angive, at de kun gælder for sådan beskæftigelse.

Stk. 2. Kollektive overenskomster som nævnt i stk. 1, der er indgået af en dansk faglig organisation, kan kun omfatte personer, som anses for at have bopæl i Danmark, eller som i medfør af indgåede internationale forpligtelser skal sidestilles med danske statsborgere.

Stk. 3. Kollektive overenskomster som nævnt i stk. 1, der er indgået af en udenlandsk faglig organisation, kan kun omfatte personer, der er medlemmer af den pågældende organisation, eller personer, der er statsborgere i det land, hvori den faglige organisation er hjemmehørende, for så vidt de ikke er medlemmer af en anden organisation, med hvilken der er indgået overenskomst som nævnt i stk. 1.

Stk. 4. Lov om arbejdsretten finder tillige anvendelse i sager, hvor en udenlandsk faglig organisation er part."

Om baggrunden for indførelsen af DIS-lovens § 10, stk. 2 og 3, hedder det i lovens forarbejder (Folketingstidende 1987-88 (2. saml.), tillæg A, sp. 15ff) bl.a.:

"Baggrunden for forslaget er den udvikling, der har fundet sted inden for skibsfarterhvervet, især igennem de sidste to år. Tendensen til at sætte danske skibe under fremmed flag har været stigende...

... De vestlige lande har haft et ønske om at bevare deres handelsflåder under nationalt flag. En række vesteuropæiske lande har som et middel til at undgå yderligere udflagning oprettet nationale internationale registre. Hensigten hermed er, at disse registre skal være konkurrencedygtige med registre i lande med åbne registre. Det helt afgørende forhold i denne forbindelse er, at skibe i disse registre får mulighed for at sejle med udenlandske besætninger på de lønvilkår, som er gældende i besætningernes hjemlande. For at dette skal kunne lade sig gøre, er det nødvendigt, at rederierne får mulighed for at indgå overenskomster med fagorganisationer i de lande, hvor besætningerne kommer fra.

... Lovforslaget har til hensigt at styrke rederierhvervets konkurrenceevne og dermed modvirke tendensen til udflagning. Ved etablering af et Dansk Internationalt Skibsregister åbnes der mulighed for, at danske rederier kan ansætte udenlandske besætninger på de lønvilkår, som gælder i besætningernes hjemlande. Skibe registreret i Dansk Internationalt Skibsregister skal overholde de gældende forpligtelser i henhold til IMO-konventioner og ILO-konventioner. Ved etableringen af registret får danske rederier bedre mulighed for at konkurrere på lige vilkår, ikke mindst i forhold til de vesteuropæiske rederier, som allerede har mulighed for at registrere i nationale internationale registre."

Parterne, Rederiforeningen for mindre Skibe og Sømændenes Forbund i Danmark (nu Fagligt Fælles Forbund, 3F), har siden 1988 haft overenskomst om løn- og ansættelsesvilkår for tjeneste i skibe registreret i DIS. I parternes "DIS Coaster overenskomst" af 1. juli 2000, hedder det bl.a., at "Hovedaftalen af 12.12. 1989 mellem parterne er gældende". Denne hovedaftale – benævnt "DIS-Hovedaftale" – indeholder i pkt. 2, stk. 1, følgende bestemmelse:

"Parterne enige om, at parternes DIS-overenskomst og DIS-hovedaftale er gældende som minimum for alle søfarende, der er omfattet af DIS-lovens § 10, stk. 2, indenfor kategorierne faglærte/befarne/ubefarne skibsassistenter/matroser, skibsassistent-elever og ufaglært kabys-/cateringspersonale."

Det er ubestridt, at der klager bekendt i perioden siden 1988 har været beskæftiget personer med bopæl i Polen på DIS-registrerede skibe tilhørende medlemmer af Rederiforeningen, og at disse personer klager bekendt ikke har været aflønnet efter parternes DIS-overenskomst.

I Europaaftale af 16. oktober 1991 om oprettelse af en associering mellem De Europæiske Fællesskaber og deres medlemsstater på den ene side og Republikken Polen på den anden side hedder det i afsnit IV, kapitel I om arbejdskraftens bevægelighed, i artikel 1:

*"På de betingelser og efter de retningslinjer, der gælder i hver af medlemsstaterne:
behandles arbejdstagere af polsk nationalitet, som er lovligt beskæftiget på en medlemsstats område, på lige fod med medlemsstatens egne statsborgere uden nogen i nationaliteten begrundet forskelsbehandling, for så vidt angår arbejdsvilkår, aflønning eller afskedigelse*

..."

Med henvisning til denne bestemmelse anmodede Specialarbejderforbundet i Danmark (nu Fagligt Fælles Forbund) i brev af 6. oktober 2003 Rederiforeningen for mindre Skibe om at tilkendegive, at polske søfarende blev ansat "under iagttagelse af den mellem Sømændenes Forbund og Deres forenings hovedaftale samt hovedoverenskomst".

I Rederiforeningens svar af 10. oktober 2003 hedder det bl.a.:

"I den forbindelse forstår vi ikke, på hvilket grundlag en mellemstatslig aftale skal gøres til et fagligt spørgsmål vore organisationer imellem.

For så vidt angår parternes hovedaftale kan vi alene i relation til diskrimination se, at der består en forpligtelse til at anvende parternes aftaler som minimumsvilkår ved ansættelse af personer, der anses for at have bopæl i Danmark i nogle konkrete stillinger. Parternes DIS-Coaster-overenskomst har tilsvarende anvendelse for personer, der anses for at

have bopæl i Danmark, og som ved forhyringen ansættes på overenskomstens vilkår.”

Nærværende sag er indbragt for Arbejdsretten ved klageskrift af 4. maj 2004 under yderligere henvisning til EF-traktatens artikel 39, stk. 2, om ”afskaffelse af enhver i nationaliteten begrundet forskelsbehandling af medlemsstaternes arbejdstagere, for så vidt angår beskæftigelse, aflønning og øvrige arbejdsvilkår.”

Der er den 28. januar 2004 mellem Rederiforeningen og den polske fagforening Seamen's and Fishermen's Trade Union Federation indgået overenskomst ”in accordance with § 10.3 in the Danish act concerning Danish International Ships Register (DIS) ... for ratings domiciled in Poland and serving on board vessels registered in the Danish International Ship's Register (DIS), which are members of [Rederiforeningen].” Overenskomsten er indgået under tilstedeværelse af Metal-Søfart og Dansk Sø-Restaurations Forening, som har bekræftet dette med underskrifter på overenskomsten.

De danske fagforeningers tilstedeværelse har fundet sted i henhold til § 7 om indgåelse af kollektive overenskomster med udenlandske fagforeninger i DIS-Hovedaftale af 16. januar 2004 mellem Søfartens Ledere/Dansk Navigatørforening, Maskinmestrenes Forening, Dansk Sø-Restaurations Forening og Metal Søfart og Danmarks Rederiforening, Rederiforeningen af 1895 og Rederiforeningen for mindre Skibe, hvori det bl.a. hedder, at parterne er enige om ”i overensstemmelse med DIS-loven at respektere retten til at indgå DIS-overenskomster med udenlandske, faglige organisationer og respektere sådanne indgåede overenskomster efter proceduren i § 7”(§ 1) og enige om, ”at udenlandske søfarendes ansættelsesvilkår, jfr. DIS-lovens § 10, 3, hvad enten disse er aftalt kollektivt eller individuelt, skal opfylde de i vedhæftede protokol stipulerede vilkår.”

Protokollatet fastslår bl.a., at lønnen ”skal være i overensstemmelse med et acceptabelt internationalt niveau” og angiver størrelsen heraf til USD 1300 pr. måned for en menig indtil 1. januar 2004. Det er i overenskomsten i øvrigt bestemt, at på- og afmønstring sker efter reglerne i den danske sømandslov. Overenskomsten indeholder desuden bl.a. regler om arbejdstid, om hviletid efter sømandslovens § 57 og om ferie efter den danske ferielovgivning.

Af en udskrift af TradeWinds.no fra den 27. januar 2005 fremgår af en omtale af nærværende sag – under overskriften – ”DIS row heads for Brussels” – at ”Danish unions are hoping a court will decide ... to refer the law covering the Danish International Ship Register to the European Court of Justice which could force the legislation to be changed”. Det hedder i udskriften i øvrigt bl.a.:

”The case in a Danish labour court involves the issue of equal pay for crew on Danish-flag ships, with the unions contending the law setting up the DIS, in specifying only Danish residents are entitled to Danish wages, contravenes EU legislation.

The Danish development comes as seafarer's unions in the EU step up their campaign for equal pay for all EU nationals on EU-registered ships, a campaign lent support by recent pronouncements from Brussels.

...

The unions, however, are playing a high-risk strategy, since forcing equal pay on owners could force them to either reflag to non-EU registers or replace EU nationals with cheaper seafarers from outside the EU, with the latter said to be already happening.

Last year both unions and owners were surprised by an apparent change in policy by the European Commission, subsequently emphasised by transport commissioner, Jacques Barrot. The newly-installed commissioner told the European Parliament EU laws meant a Polish seafarer living in Poland working on a Greek-flag ship was entitled to the same salary, social cover and working conditions as a Greek national on the same ship.

Shipowners in the EU maintain pay should be based on residence and deny discrimination takes place on the grounds of nationality. Flags also have limited territorial jurisdiction, they argue, and a Polish seafarer could be employed by an owner on several different flags at different times.

Danish unions are aiming their campaign at the hundreds of seafarers from Poland and the Baltic states who work on DIS-flag ships and, if the unions' case is upheld, could result in a lawsuit for backpay potentially running into millions of dollars.

Henrik Berlau of the newly-merged Danish union 3F says he is ready to place an ad in newspapers asking seafarers who can prove they have worked on DIS ships at less than Danish rates to come forward."

I Europa-Kommissionens brev af 12. januar 2005 til NUMAST – indeholdende svar på NUMAST's brev af 14. oktober 2004, hvori NUMAST præsenterer sig selv som "the maritime trade union and professional organisation for some 19500 Masters, Officers and Cadets and other maritime professionals in the UK Shipping industry" – hedder det bl.a.:

"In the Commission's view, ... no discrimination between seafarers on the ground of nationality is allowed, and this applies in particular to wages and working conditions ...

Further, the Commission takes the view that if it is the case that EU migrant workers employed on UK ships are excluded from benefiting from UK wages and working conditions on the ground of their (presumed) country of residence, this would amount to indirect discrimination on the

ground of nationality, a practice which is equally prohibited under the case law of the European Court of Justice. ...

In short, the Commission takes the view that for the purposes of the determination of the wages, working conditions and trade union rights an EU seafarer is entitled to under Community law, country of origin or residence is not a determining factor. Under Community law seafarers of EU nationality who have exercised their freedom of movement under the EC treaty are entitled to be treated in all matters relating to employment as nationals of the host country, regardless of where they maintain their residence, and regardless of which country they originate from.

...

In conclusion, I would urge you to encourage your members to try to enforce their rights under EU law at the national level before national courts. Further, if you wish the Commission to look into this matter further, I would need some more information regarding the practice you complain of; as explained above, the Commission can only intervene with the UK Government if there is some indication that the problem is caused by UK legislation or an administrative practice that would be in breach of EU law."

I Økonomi- og Erhvervsministeriets notat, "Svar på Kommissionens åbningsskrivelse af 18. oktober 2004 vedrørende DIS-lovens § 10, stk. 2", sendt til underretning for Folketingets Europaudvalg den 30. marts 2005, hedder det bl.a.:

"Kommissionen har den 18. oktober 2004 fremsendt en åbningsskrivelse vedrørende § 10, stk. 2, i lov om Dansk Internationalt Skibsregister (DIS).

Sagen er opstået på baggrund af en klage fra en polsk fagforening. I klagen er det anført, at polske søfolk på danske skibe ikke nyder samme ret som danske statsborgere til at organisere sig i en fagforening, og at polske og danske søfolk forskelsbehandles for så vidt angår aflønning og andre arbejdsvilkår.

Efter DIS-lovens § 10, stk. 2, kan kollektive overenskomster om løn og arbejdsforhold for ansatte på skibe i DIS, der er indgået af en dansk faglig organisation, kun omfatte personer, som anses for at have bopæl i Danmark eller som i medfør af indgåede internationale forpligtelser skal side-stilles med danske statsborgere.

Kommissionen gør i åbningsskrivelsen gældende, at bestemmelsen i § 10, stk. 2, og de danske myndigheders anvendelse og fortolkning af denne, strider mod forbuddet mod nationalitetsbegrundet diskrimination og den dermed forbundne pligt til at behandle alle statsborgere i EU og EØS lige, når de udøver deres ret til fri bevægelighed som arbejdstagere i henhold til den gældende fællesskabsret.

Regeringen anfører i sit svarudkast til Kommissionen, at DIS-lovens § 10, stk. 2, hverken regulerer indholdet af de kollektive overenskomster eller størrelsen på det vederlag, som ansatte på DIS-skibe skal have. Loven forhindrer heller ikke statsborgere fra andre EU-lande eller tredje-landsstatsborgere i at opnå medlemskab af danske fagforeninger eller af fagforeninger i andre EU-lande.

DIS-lovens § 10, stk. 2, fastlægger alene, hvem der har kompetence til at forhandle løn for de ansatte. Bestemmelsen er dermed udtryk for en fordeling af forhandlingskompetencen mellem danske og udenlandske faglige organisationer i forbindelse med arbejde om bord på skibe, som er registreret i DIS.

Fordelingen af forhandlingskompetencen er fastsat således, at danske fagforeninger kan indgå overenskomster, som omfatter de ansatte der bor i Danmark. Bopælskriteriet er valgt for at kunne foretage denne afgrænsning af de faglige organisationers forhandlingskompetence.

DIS lovens § 10, stk. 2, er ikke udtryk for nationalitetsdiskrimination. Der peges på, at når det er fundet nødvendigt med en særlig regulering af forhandlingskompetencen, skyldes det, at skibe er en særlig arbejdsplads, som i et vist omfang har tilknytning til flagstaten, men som også er underlagt en konkurrerende jurisdiktion fra andre lande, fordi skibe anløber havne i lande, der ikke er dets flagstat. Man kan arbejde om bord på et dansk skib uden nogensinde at komme i dansk havn eller tage ophold i Danmark.

Arbejde om bord på skibe er dermed ikke umiddelbart sammenligneligt med andre arbejdsforhold. Arbejdet kan udføres af arbejdstagere, hvis eneste tilknytning til Danmark er, at de er beskæftiget på et skib under dansk flag, uden at arbejdstagerne dermed opnår nogen anden forbindelse med det danske territorium. Det er således karakteristisk for skibe i DIS, at de normalt ikke sejler på dansk havn eller mellem danske havne, men mellem fremmede havne, f.eks. ruter i Asien og USA. Færger, der alene sejler mellem danske havne, kan ikke registreres i DIS.

DIS-loven har været i kraft siden 1988 uden, at der fra Kommissionens side er rejst tvivl om lovens forenelig med EU-retten. Regeringen er dog blevet opmærksom på, at det kan være for unuanceret at lade spørgsmålet om forhandlingskompetence bero på et enkelt tilknytningskriterium (bopælskriteriet). Man lægger derfor i besvarelsen op til, at man er indstillet på at indgå i nærmere drøftelser med Kommissionen med henblik på at foretage mindre justeringer af lovgrundlaget."

I økonomi- og erhvervsministerens svar af 26. april 2005 på folketingssspørgsmål S 800 stillet af Jørgen Arbo-Bæhr (EL) hedder det bl.a.:

"Som det fremgår af notatet af 30. marts 2005 til Folketingets Europa-udvalg fastlægger DIS-lovens § 10, stk. 2, alene, hvem der har kompetencen til at forhandle løn for de ansatte. Bestemmelsen er dermed udtryk for en fordeling af forhandlingskompetencen mellem danske og udenlandske faglige organisationer i forbindelse med arbejde om bord på skibe, som er registreret i DIS.

Fordelingen af forhandlingskompetencen er fastsat således, at danske fagforeninger kan indgå overenskomster, som omfatter de ansatte der bor i Danmark. Bopælskriteriet er valgt for at kunne foretage denne afgrænsning af de faglige organisationers forhandlingskompetence.

Regeringen mener derfor ikke, at DIS-lovens § 10, stk. 2, er udtryk for nationalitetsdiskrimination."

Påstande

Klager, Landsorganisationen i Danmark (LO) for Fagligt Fælles Forbund (3F), har nedlagt følgende påstande:

- 1) Indklagede medlemmer af Rederiforeningen for mindre Skibe, jf. sagens bilag L, tilpligtes til Fagligt Fælles Forbund at efterbetale manglende overenskomstmæssig løn i henhold til den for de respektive overenskomstperioder gældende DIS-overenskomst mellem Rederiforeningen og Sømændenes Forbund i Danmark for de på de indklagedes skibe beskæftigede polske statsborgere med bopæl i Polen, principalt for perioden 4. maj 1999 til dato, subsidiært for perioden fra 1. juli 2000 til dato, mere subsidiært for en anden af Arbejdsretten fastsat periode. Efterbetalingsbeløbet tillægges sædvanlig procesrente fra de enkelte beløbs forfaldstid, til betaling sker.
- 2) De indklagede medlemmer af Rederiforeningen for mindre Skibe, jf. sagens bilag L, tilpligtes for overenskomstbrud at betale en efter Arbejdsrettens skøn fastsat bod til Fagligt Fælles Forbund.
- 3) Indklagede medlemmer af Rederiforeningen for mindre Skibe tilpligtes at efterleve gældende DIS-overenskomst med Sømændenes Forbund i Danmark også ved beskæftigelse af polske søfarende med bopæl i Polen.
- 4) Indklagede Rederiforeningen for mindre Skibe tilpligtes for delagtighed i overenskomstbrud at betale en efter rettens skøn fastsat bod til Fagligt Fælles Forbund.

Indklagede, Rederiforeningen for mindre Skibe (Rederiforeningen) på egne vegne og for et antal medlemsvirksomheder, har principalt påstået afvisning, subsidiært frifindelse.

Over for afvisningspåstanden har klager påstået sagen fremmet til afgørelse i realiteten.

Sagens bilag L, hvortil der henvises i klagers påstand 1 og 2, er en fra Rederiforeningens hjemmeside udskrevet medlemsfortegnelse pr. 1. september 2004 omfattende navn og adresse på 28 rederier samt yderligere navn og adresse på et associeret medlem.

Angivelsen af efterbetalingsperioden i klagers påstand 1 er relateret til henholdsvis den 5-årige forældelsesfrist (4. maj 1999, d.v.s. 5 år forud for klageskriftets indgivelse) og begyndelsestidspunktet for parternes ved sagens anlæg løbende DIS-overenskomst (1. juli 2000).

Begæring om præjudiciel forelæggelse af visse spørgsmål for EF-domstolen

Klager har fremsat begæring om, at der forinden sagens afgørelse i realiteten forelægges EF-domstolen følgende spørgsmål til besvarelse:

En række danske rederier beskæftiger under henvisning til den danske lov om Dansk Internationalt Skibsregister (DIS), lovbekendtgørelse nr. 273 af 11. april 1997 som ændret ved lov nr. 460 af 31. maj 2000, § 10, stk. 2, polske søfarende med bopæl i Polen på lønvilkår, der ligger under de danske overenskomstmæssige lønvilkår for danske søfarende med bopæl i Danmark.

Er det foreneligt med associeringsaftalen mellem EU og Polen, art. 37, stk. 1, første led, og EF-traktatens art. 39, stk. 2, at beskæftige en polsk søfarende, der ikke har sin bopæl i Danmark, på et danskflaget skib, på andre eller ringere (overenskomstmæssige) vilkår end en dansk søfarende, der har sin bopæl i Danmark, alene under henvisning til manglende bopæl i Danmark?

Gør det nogen forskel for besvarelsen af spørgsmålet, at den danske overenskomst er indgået i henhold til den nationale lov om DIS, § 10, stk. 2, der betinger anvendelsen af en dansk overenskomst af, at lønmodtageren har bopæl i Danmark?

Indklagede har protesteret mod denne begæring imødekommelse.

Parternes argumentation vedrørende afvisningspåstanden

Indklagede har anført, at sagen ikke er omfattet af Arbejdsrettens saglige kompetence, således som denne er fastlagt i arbejdsretslovens § 9. Der er tale om en konstrueret sag, som klager ikke har nogen retlig interesse i, men som skal tjene klagers politiske mål at få bopælskriteriet ud af DIS-lovens § 10 – et mål, som klager forfølger med alle midler, hvorved indklagede har henvist til sit påstandsdokument som medklager i Arbejdsrettens sag 2004.308. Klagers interesse i sagen er alene at få fastslået at DIS-lovens § 10 er i strid med EF-retten, og henvisningen til DIS-lovens § 10, stk. 2, i parternes overenskomst er klagers figenblad for at indbringe sagen for Arbejdsretten.

Der foreligger ikke nogen konkret, aktuel retstvist, og klagers påstande savner den fornødne klarhed og bestemthed, jf. retsplejelovens § 349 og Bernhard Gomard: Civilprocessen (4. udg. 1994) s. 263 og 281 ff.

Efter klagers påstande er der spørgsmål om overenskomstbrud, efterbetaling og bod. Klager har imidlertid ikke en eneste polsk søfarende at henvise til. Realiteten i klagers søgsmål er da også udelukkende at få erklæret DIS-lovens § 10 i strid med EF-retten. En sag herom henhører imidlertid – i hvert fald når parterne ikke er enige om andet –

under de almindelige domstole, jf. Niels Waage: Arbejdsretsloven (2. udg. 1997) s. 62 ff og s. 70, Arbejdsrettens domme af henholdsvis 19. november 1987 i sag nr. 86.246 (Arbejdsretligt Tidsskrift 1987 s. 99), 10. december 1990 i sag nr. 90.324 (Arbejdsretligt Tidsskrift 1990 s. 155) og 19. april 2001 i sag nr. 2000.351 (Arbejdsretligt Tidsskrift 2001 s. 20) samt Højesterets dom af 20. marts 1987 (UfR 1987 s. 337) og Vestre Landsrets kendelse af 5. februar 2004 (8. afd. sag B-2601-02 infoweb.Schultz-online), Ole Hasselbalch: Arbejdsret (8. udg. 2002) s. 72, Jens Kristiansen: Den kollektive Arbejdsret (1. udg. 2004) s. 586 ff. Om DIS-loven er i strid med EF-retten eller ej, er ikke noget, som indklagede råder over. Når sagsgenstanden reelt er dansk lovgivning – ikke parternes overenskomstforhold – skal sagen mod indklagede afvises fra Arbejdsretten, jf. herved Højesterets dom af 15. oktober 2002 (UfR 2003. s. 71).

Der er ingen aktuelle, konkrete uoverensstemmelser vedrørende parternes overenskomst. Der er ikke oplysninger om blot én polsk søfarendes ansættelsesforhold, og listen over Rederiforeningens medlemmer pr. 1. september 2004 er ikke en liste over, hvilke rederier der beskæftiger polske søfarende, ligesom det er helt uoplyst hvilke rederier der i hvilke perioder har begået hvilke overenskomstbrud. Der foreligger ingen opgørelse af et eneste efterbetalingskrav, og Rederiforeningen har ikke vedtægtsmæssig hjemmel til at afkræve medlemsrederierne oplysninger om, hvem der ansættes på hvilke vilkår. Omfanget af det påståede brud er helt uoplyst – fordi det er en del af sagen, som slet ikke interesserer klager. Sagen er et led i et europæisk, politisk slagsmål, som er Rederiforeningen som overenskomstpart helt uvedkommende, og som falder helt uden for Arbejdsrettens kompetence.

Hertil kommer, at det spørgsmål, som klager ønsker afgjort, allerede er afgjort af Arbejdsretten – ved dom af 24. april 1997 i sag nr. 96.017 (Arbejdsretligt Tidsskrift 1997 s. 42) – og den dom må parterne være bundet af. Det er i denne dom udtrykkeligt udtalt, at DIS-lovens § 10, stk. 2, kun omfatter ”personer, som kan anses for at have bopæl i Danmark”. Det hedder endvidere i dommens præmisser:

”Spørgsmålet er herefter alene, om bestemmelsen reelt er udtryk for en EU-stridig nationalitetsdiskrimination.

Af den af de indklagede påberåbte dom fra EF-domstolen af 12. februar 1974 i sag 152/73 (Sotgiu) fremgår, at anvendelsen af bopælskriteriet efter omstændighederne kan være udtryk for en EU-stridig nationalitetsdiskrimination, men at dette ikke er tilfældet, hvis en forskelsbehandling baseret på bopælskriteriet er begrundet i relevante objektive forskelle i den ansattes situation. Bedømmelsen heraf må antages at være overladt de nationale domstole. På denne baggrund har retten ikke fundet grundlag for at forelægge sagen for EF-domstolen til besvarelse af præjudicielle spørgsmål i henhold til traktatens artikel 177.

Anvendelsen af bopælskriteriet i DIS-lovens § 10, stk. 2 og 3, afspejler efter rettens opfattelse relevante objektive forskelle i de ansattes levevilkår, herunder beskatningen, i de respektive hjemlande og giver dermed en rimelig begrundelse for, at vilkårene i

de forskellige kollektive overenskomster og individuelle ansættelseskontrakter ikke er ens”.

Det er denne bedømmelse, som søges omgjort – uden støtte i en EF-retlig udvikling, idet EF-domstolens dom af 29. januar 2002 i sag C-162/00, som klager påberåber sig, angår forskelsbehandling af personer bosat i samme land.

Klager har anført, at det er et faktum, at parternes overenskomst ikke iagttages, når polske søfarende, der ikke har bopæl i Danmark, arbejder på DIS-skibe ejet af Rederiforeningens medlemmer. Klager vil blot have overenskomsten overholdt og forfølger med de i sagen nedlagte påstande alene en legitim faglig interesse ved at søge overenskomsten håndhævet for alt arbejde omfattet af dens faglige dækningsområde, hvad enten arbejdet udføres af klagers medlemmer eller ej. Et søgsmål af denne karakter er i kerneområdet af Arbejdsrettens virksomhed, som omfatter stillingtagen til alle slags overenskomstbrud, herunder også det brud, at polske søfarende med bopæl uden for Danmark ikke aflønnes efter overenskomsten.

Det er klagers opfattelse, at de indklagede rederier efter overenskomsten er forpligtet til at beskæftige polske søfarende med bopæl i Polen på mindst samme vilkår, som danske søfarende med bopæl i Danmark, og at et overenskomstvilkår, der måtte indebære en forskelsbehandling, vil være ugyldig i medfør af ikke-diskriminationsprincippet i henholdsvis associeringsaftalen mellem EU og Polen og EF-traktatens artikel 39, stk. 2, som begge i henhold til EF-Domstolens afgørelser, bl.a. i sag nr. C-162/00, er direkte anvendelige. Et kriterium om bopæl i Danmark som afgørende for ansættelsesvilkårene er udtryk for en traktatstridig (i det mindste indirekte) diskrimination af andre EU-borgere end danske.

At også polske statsborgere med bopæl i Polen er omfattet af den mellem parterne indgåede DIS-overenskomst, følger allerede af DIS-lovens § 10, stk. 2, sidste pkt., ”personer ..., som i medfør af indgåede internationale forpligtelser skal sidestilles med danske statsborgere”, jf. associeringsaftalens art 37, henholdsvis EF-traktatens art. 39, stk. 2, og det følger i hvert fald direkte af associeringsaftalens art. 37, henholdsvis EF-traktatens art. 39, stk. 2, som under alle omstændigheder har forrang for en national lovbestemmelse, der måtte stride mod dette princip. I begge tilfælde forudsættes en stillingtagen til, om det er foreneligt med de EU-retlige forpligtelser at betinge beskæftigelse på danske overenskomstmæssige vilkår om bord på danskflagede skibe af bopæl i Danmark.

Det er rigtigt, at Arbejdsrettens dom af 24. april 1997 i sag 96.017 (AT 1997.42) vedrørte en lignende problemstilling som i denne sag. Det er imidlertid klagers opfattelse, at afgørelsen ikke afskærer klager fra en realitetsprøvelse af de i denne sag nedlagte påstande. 1997-dommen drejer sig om andre parter og et andet overenskomstområde og ikke mindst blev afgørelsen truffet uden EF-domstolens stillingtagen til, hvorvidt det er foreneligt med ikke-diskriminationsprincippet at beskæftige en EU-borger, der ikke er dansk, og som ikke har sin bopæl i Danmark, på ringere vilkår end en dansker med bopæl i Danmark. Endvidere er præmisserne for Arbejdsrettens afgørelse i 1997-dommen efter klagers opfattelse ikke i overensstemmelse med EF-domstolens efterfølgende afgørelse i sag C-162/00. Kommissionen har da også i et svarbrev af 12. januar 2005 til

den britiske søfartsorganisation NUMAST givet udtryk for den fortolkning af EU-retten, at søfarende EU-borgere har krav på at blive beskæftiget på samme vilkår som den pågældende flagstats egne borgere, uafhængig af bopælsland. Den danske regering har endvidere givet udtryk for, at det kan være for unuanceret at basere forhandlingskompetencen alene på bopælskriteriet, jf. Økonomi- og Erhvervsministeriets underretningsnotat af 30. marts 2005.-

Klager har en både relevant og aktuel retlig interesse i søgsmålet. Det kan lægges til grund, at polske søfarende med bopæl uden for Danmark ikke aflønnes på niveau med danske søfarende. Det er klagers opfattelse, at dette er i strid med overenskomsten, hvis efterlevelse Rederiforeningen svarer for, jf. herved § 3, stk. 1, i Hovedaftalen mellem DA og LO.

Der er ikke grundlag for at afvise med henvisning til, at det skulle være uklart, hvem der er indklaget i sagen. Klager har med bilag L fremlagt en navneliste over, hvilke medlemsrederier der må formodes at være relevante, og som der derfor ønskes dom over. Dette er en i Arbejdsretten anerkendt fremgangsmetode, der oftes anvendes ved lønmodtageres brud på fredspligten. Denne liste må på sædvanlig vis lægges til grund, medmindre indklagede sandsynliggør, eller i det mindste gør gældende, at et eller flere rederier uberettiget optræder på listen.

Den nærmere opgørelse af efterbetalingskravets størrelse bør i givet fald – som det efter klagers opfattelse er sædvane i sådanne sager – henskydes til sædvanlig fagretlig behandling.

Klager bestrider, at DIS-lovens mulige tilsidesættelse af EU-regler er et spørgsmål, der skal afgøres ved de almindelige domstole. De EU-regler, som klager påberåber sig, er direkte anvendelige og må derfor indgå i en sag om overenskomstbrud, der behandles ved Arbejdsretten, jf. arbejdsretslovens § 11, stk. 1, hvortil kommer, at uanset hvilken dansk retsinstans der skal tage stilling til det, må det efter klagers opfattelse ske på grundlag af en præjudiciel stillingtagen fra EF-domstolen, hvis afgørelse vil være styrende for, om der overhovedet resterer et spørgsmål om fortolkning af dansk lovgivning. Arbejdsretten har i flere tilfælde anset sig for kompetent til at afgøre sager i henhold til arbejdsretslovens § 9, også hvor der forudsættes lovfortolkning. Det er da også konklusionen hos Niels Waage: Arbejdsretsloven (2. udg. 1997) s. 67, at det kan "næppe antages, at lovbestemmelser, der alene eller i hovedsagen vedrører sagsforhold, der er henlagt til Arbejdsrettens kompetence, kan kræves fortolket af de almindelige domstole", og at dette "synes i hvert fald at være klart med hensyn til love, hvis eneste genstand er kollektive overenskomster". DIS-lovens § 10 handler netop om kollektive overenskomster.

Parternes argumentation vedrørende præjudiciel forelæggelse for EF-domstolen

Klager har anført, at det følger af DIS-lovens § 10, stk. 2, at polske søfarende med bopæl i Polen med beskæftigelse på indklagedes DIS-registrerede skibe er omfattet af parternes DIS-overenskomst. Klager har herved henvist til diskrimineringsforbudet i EF-traktatens artikel 39, stk. 2, og i associerings-aftalen med Polen artikel 37, stk. 1,

således som denne er fortolket med EF-domstolens dom af 29. januar 2002 i sag C-162/00, jf. herved navnlig dommens præmis 37 og 39.

Såfremt Arbejdsretten ikke måtte finde, at DIS-lovens § 10, stk. 2, sidste pkt., efter sit eget indhold fører til at anse polske søfarende med bopæl i Polen, som er beskæftiget på indklagedes skibe, registreret i DIS, for omfattet af parternes DIS-overenskomst, jf. Arbejdsrettens dom af 24. april 1997 i sag nr. 96.017, gør klager subsidiært gældende, at DIS-lovens § 10, stk. 2, efter sit indhold strider mod diskrimineringsforbuddet i associeringsaftalen af 1991, art. 37, stk. 1, henholdsvis traktatens artikel 39, stk. 2. Begge bestemmelser er direkte anvendelige og kan derfor påberåbes over for de indklagede arbejdsgivere.

I begge tilfælde forudsættes en stillingtagen til, hvorvidt den omhandlede personkreds, uanset om deres bopæl er i Danmark eller ej, ved beskæftigelse på et dansk skib, efter de EU-retlige forpligtelser, skal sikres samme ansættelsesvilkår som danske søfarende, uafhængig af, om deres bopæl er i Danmark eller i Polen.

Det er på denne baggrund klagers opfattelse, at begæringen om præjudiciel forelæggelse for EF-domstolen bør imødekommes.

Indklagede har anført, at der ikke foreligger en uklarhed vedrørende forståelsen af EU-retten af betydning for sagens afgørelse. Der er derfor intet grundlag for at stille spørgsmål til EF-domstolen. DIS-lovens § 10, stk. 2, er ikke i strid med EU-retten, jf. Arbejdsrettens dom af 24. april 1997. Selv om EF-domstolen i øvrigt skulle besvare klagers spørgsmål bekræftende, så Arbejdsretten måtte konstatere, at DIS-lovens § 10, stk. 2, er i strid med EU-retten, er det uden betydning for afgørelsen af nærværende sag, fordi parternes overenskomst er indgået i henhold til den gældende bestemmelse i den danske lovs § 10, stk. 2, alene til dækning af personer, der anses for at have bopæl i Danmark.

Arbejdsrettens bemærkninger

Det er uden videre klart, at klagers argumentation til støtte for de nedlagte påstande er fokuseret på, at DIS-lovens § 10, stk. 2, som følge af EF-retlige krav til dansk ret enten skal forstås anderledes end fastslået ved Arbejdsrettens dom af 24. april 1997 i sag nr. 96.017 (Arbejdsretligt Tidsskrift 1997 s. 42) eller anses for at være i strid med EF-retten, og snarere er rettet mod præjudiciel forelæggelse for EF-domstolen til afgørelse heraf end mod en stillingtagen til, om sagens parter som overenskomstparter har aftalt et personelt gyldighedsområde, som går videre end, hvad der af den danske lovgiver i 1988 var tilsigtet med DIS-lovens § 10, stk. 2. Når dette sammenholdes med den manglende konkretisering i klagers påstande af, hvilke rederier der har begået hvilke overenskomstbrud udløsende hvilke efterbetalingskrav, lægger Arbejdsretten til grund, at de nedlagte påstande ikke udspringer af en sådan reel overenskomstmæssig uoverensstemmelse, som henhører under Arbejdsrettens kompetence, jf. arbejdsretslovens § 9, men tjener som facadelegitimation for klagers egentlige interesse i søgsmålet, nemlig via EF-retten at få DIS-lovens § 10, stk. 2, udvidet eller tilsidesat. Arbejdsretten finder, at et sådant søgsmål savner den overenskomstmæssige tilknytning, som er forudsætningen for, at Rederiforeningen skal tåle at være indklaget, og at søgsmålet er omfattet

af Arbejdsrettens kompetence. Arbejdsretten tager derfor indklagedes afvisningspåstand til følge.

T H I K E N D E S F O R R E T

Denne sag afvises.

Klager, Landsorganisationen i Danmark, skal betale 2.000 kr. i sagsomkostninger til Arbejdsretten.

Børge Dahl